

Arctostaphylos uva-ursi is een bodembedekker die in de schaduw staat van veelgebruikte planten als Vinca, Cotoneaster en Pachysandra. Toch is de plant goed toepasbaar, met name in kleine tuinen, en de groei zo goed als probleemloos.

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: Wiert Nieman

Arctostaphylos is een van de vele leden van de Ericaceae. Deze heidestruikfamilie komt wereldwijd voor, maar is zelden te vinden in tropisch laagland. Bekende namen uit de familie zijn Rhododendron, Andromeda en Vaccinium.

Het geslacht Arctostaphylos groeit van oorsprong in delen van Noord-Europa en Noord-Amerika. De soorten groeien in rotsachtige gebieden waar de planten zich tussen de rotsen nestelen. Ook aan de randen en in open delen van bergbossen is Arctostaphylos te vinden.

In de wetenschappelijk naam Arctostaphylos zit het Latijnse woord arcticus. Letterlijk betekent arcticus van de Noordpool. Arctos betekent echter ook beer; de sterrenbeelden van zowel de Grote als de Kleine Beer bevinden zich op het noordelijk halfrond. Bij de bekendste soort A. uva-ursi verwijst ursi naar beer; het is de tweede naamval van het Latijnse woord voor beer (ursus). Uva is het Latijnse woord voor druif, uva-ursi betekent dus druif van de beer. De Nederlandse naam van V. uva-ursi is beredruif. Er wordt veronderstelt dat beren de vruchten graag eten.

TERSCHELLING

A. uva-ursi is een wintergroene heester met een kruipende habitus. De soort komt over het hele Noordelijke halfrond in het wild voor en is heel sporadisch in Nederland en België te vinden. Op een enkele plaats in de duinen van Terschelling groeit deze beredruif, met name in het reservaat De Boschplaat. De beredruif staat op de Nederlandse Rode Lijst van planten.

A. uva-ursi haalt in Nederland tot 30 cm hoogte en heeft kruipende stengels die aan de top omhoog staan. De glanzende, groene, omgekeerd eironde bladeren blijven één tot drie jaar aan de struik. Het blad is klein, circa 1 tot 2 cm lang, en voelt stevig aan. De bladkleur is donkergroen.

In april begint de bloei, maar die gaat door tot

Arctostaphylos uva-ursi

Arctostaphylos, een onbekende bodembedekker

in september. De bloemknoppen zijn roze en de bloemen, die in korte overhangende trossen staan, verkleuren naar wit.

Na de bloei volgen vruchtjes die op kleine bessen lijken maar botanisch gezien als steenvrucht moeten worden aangeduid. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld kersen en pruimen die ook tot de steenvruchten behoren. De vruchtjes zijn rood en bevatten restanten van de bloeiwijze in de vorm vijf kelktandjes. De beredruif lijkt wat op de rode bosbes, echter de vruchten zijn niet eetbaar maar eerder giftig. Vogels hebben geen last van het gif en eten de vruchten gretig. Zo is de verspreiding gegarandeerd. Het duurt in de regel vaak wel enkele jaren voordat een zaad ontkiemt.

A. uva-ursi heeft een geneeskrachtige werking. Preparaten worden gebruikt bij urineweginfecties. Omdat de gehele plant giftige stoffen bevat, vraagt het gebruik voor medicinale doeleinden voorzichtigheid. In de regel gebeurt dit alleen op medisch advies.

Van A. uva-ursi zijn circa 10 verschillende cultivars bekend.

UITLOPERS

A. nevadensis komt uit Californië en is minder winterhard. De bloeiperiode is ook korter dan

bij A. uva-ursi en valt in april en mei. A. nevadensis is in alle delen grover dan A. uva-ursi. Het blad is 2 tot 3 cm groot, heeft een spitse punt en is fijn behaard. Het duidelijkste verschil echter is dat de uitlopers geen wortels vormen.

A. patula is eveneens inheems in Californië en matig winterhard. Deze wintergroene struik groeit op open plekken in gemengde bossen en haalt de 2 meter hoogte. Volwassen exemplaren krijgen een gladde roodachtige bast en opgezwollen, vuurbestendige wortelstokken.

De soorten van Arctostaphylos groeien het liefst op een zonnige tot lichte standplaats op een niet te droge, humusrijke zandgrond. Kalk in de grond is in de regel geen probleem, iets wat niet voor alle Ericaceae geldt. Meestal vindt men Arctostaphylos in de rots- en heidetuin maar bijvoorbeeld A. uva-ursi kan ook prima als bodembedekker dienen in de kleine tuin gemengd met vaste planten. Eén exemplaar kan zich snel uitbreiden maar overwoekert zelden zijn buurplanten. Daarvoor is de plant te rank. Overigens zijn te wilde scheuten eenvoudig weg te snijden en indien geworteld kunnen ze op andere plaatsen worden herplant. Dit is ook de eenvoudigste methode om de plant te vermeerderen.